

PREDSTAVE MLADOSTNIKOV O PARTNERSKI LJUBEZNI

Gordana Rostohar

KLJUČNE BESEDE: ljubezen, partnerska ljubezen, predstave o ljubezni, disfunkcionalnost predstave o pravi ljubezni, elementi izkrivljene predstave o ljubezni.

KEYWORDS: love, partner-love, concepts of love, dysfunctional concept of love, elements of distorted belief-system of partner-love

POVZETEK

Iz teorije transakcijske analize izhaja, da struktura predstav o ljubezni pri posamezniku vpliva na to, kakšno bo njegovo doživljanje, mišljenje in vedenje v partnerskem odnosu. Predstave in opredelitve ljubezni, ki se oblikujejo v otroštvu in adolescenci, so lahko realne ali izkrivljene. Izkrivljene predstave so v določenih življenjskih situacijah lahko disfunkcionalne in posamezniku zelo zožujejo sicer širok spekter življenjskih možnosti in odločitev.

V raziskavi smo ugotavljali, kakšne so predstave mladostnikov o partnerski ljubezni, in ugotovili, da imajo pomembno izkrivljena prepričanja na 22 postavkah uporabljenega vprašalnika. Razlikujejo se po spolu, s starostjo se povečuje število mladostnikov z realističnimi predstavami in število tistih, ki imajo normalen odnos do partnerske ljubezni, ter upada število mladostnikov z izkrivljenimi predstavami o partnerski ljubezni.

ABSTRACT

From the theory of Transactional Analysis, we know that the structure of partner-love by a person is important for his/her feeling, thinking and behaviour in relations with partners. The concepts and definitions of love, which are formed in childhood and adolescence, can be accurate or distorted. Distorted concepts are dysfunctional in some life situations and they restrict the range of life opportunities and decisions.

In this study, we research teenager's concepts of partner-love, discovering that they have significant distorted belief-system, based on the twenty-two item questionnaire used. There are significant gender-specific differences. The quantity of realistic concepts and the number of those who have normal relationships increased with subject age- that is, the number of youths with distorted concepts about partner-love is less.

UVOD

Že tradicionalno so ljubezen razumeli kot pojav, ki pripada poetski in umetniški domeni ter domišljiji, v logiki, racionalnem in znanstvenem svetu pa zanj ni bilo prostora. Veliko je mistificiranja in idealiziranja ljubezni, manj pa racionalnega razmišljanja o njej.

V psihološki literaturi lahko za ljubezen najdemo številne, med seboj zelo različne definicije. Nasploh se z raziskovanjem ljubezni, v kateri vidimo pomembno gonilno silo življenjskega potenciala, psihologi do sedemdesetih let niso veliko ukvarjali.

Ko govorimo o znanstvenem pristopu v raziskovanju ljubezni, lahko po Thompsonu in Borellu /1992/ razlikujemo med dvema temeljnima pristopoma: med teoretsko zasnovanim deduktivnim pristopom, ki je oblikovan na podlagi specifičnih hipotez, kot je npr. Leejeva tipologija ljubezenskih slogov in Sternbergova teorija trikotniške ljubezni, in drugim pristopom, ki je zasnovan na splošnih, bolj ohlapnih hipotezah, in skuša preko induktivne analize opaženih dejstev priti do posplošenih dognanj.

O' Sullivan in O' Leary /1992 / govorita o ljubezni kot življenjski razsežnosti, ki ima čustvene, razumske, motivacijske, socialne in transcendentne prvine.

Thompson in Borello /1992/ navajata, da ljudje kljub različnim oblikam ljubezen vseeno dokaj enotno pojmujejo kot psihološko dimenzijo, ki se kaže v čustveni, motivacijski in miselni obsedenosti z ljubljeno osebo.

Hatfieldova /1983/ opisuje tri kategorije pogojev za ljubezen: prisotnost neke osebe, ki je potencialni ljubezenski partner, kulturno okolje, v katerem se posameznik uči ljubiti in pričakuje ljubezen, ter fiziološko vzbujenje, ki ga posameznik tolmači kot ljubezensko.

Mnogi avtorji povezujejo ljubezen s privlačnostjo in ugajanjem.

Freud /1901/ je vsa pozitivna čustva razumel kot izraz spolnega gona, libida, oz. psihične energije, ki jo je pripisoval temu nagonu. Ljubezen je zanj sublimirana oblika spolnosti, socialno sprejemljiv način izražanja spolnih želja.

Znano je Frommovo delo "Umetnost ljubezni" iz leta 1965, v katerem je na osnovi teoretičnih predpostavk in na podlagi kliničnih izkušenj s pacienti ločil ljubezen od psevdoljubezni. Ljubezen po njegovem vključuje skrb in spoštovanje do partnerja in jo lahko najdemo v različnih oblikah - erotični, ljubezni do staršev, ljubezni do sorojencev... Med oblikami psevdoljubezni razlikuje individualno obliko, ki bi jo lahko označili kot nevrotično ljubezen, in kulturno pogojeno patologijo ljubezni, značilno za zahodno civilizacijo. Fromm govori tudi o "veliki" ljubezni, kjer posameznik, ki nima izgrajene lastne identitete, idealizira ljubljen osebo in vanjo projicira lastno moč, vendar se v njej izgubi, namesto da bi se našel.

Nekateri psihoanalitiki so dopolnili Freudovo teorijo s tem, da so dodali še erotične motive, ki se kažejo v izražanju nežnosti, simpatije in naklonjenosti do drugega.

Po mnenju psihoanalitikov se v ljubezenskem odnosu dveh odraslih partnerjev v novi obliki kaže vzorec spolne navezanosti, ki ga je posameznik že preizkusil v odnosu do svojega starša nasprotnega spola. Če so prvine tega prvega odnosa premočno transferirane, se lahko zgodi, da se novi odnos ne bo mogel dobro razvijati.

Tržaški psihoanalitik Pavel Fonda govori o ljubezni v širšem pomenu kot o tisti osnovni vezi, ki vzpostavlja in ohranja odnos med človekom in objekti, ki so zanj pomembni. Poudarja, da je za otroka od vsega začetka življenjsko

nujen odnos z nekim objektom izven sebe in je glavna vez, ki ta odnos omogoča in ohranja, čustvo ljubezni.

Pojem "objektne ljubezni" je v psihoanalizi prisoten že dolgo časa. Že Ferenci je 1913. leta dejal: "Razvoj objektne ljubezni in sprejemanje bolečine ob spoznavanju zunanjega sveta predstavljata enoten, nedeljiv proces".

Ljubezen ne pomeni preprosto podaljška libida, temveč je investicija libida in agresivnosti v objekt, izmenjava v odnosu, v katerem se agresivnost in libido medsebojno nevtralizirata. Gre za pot od impulza gonov do afekta, ki omogoča navezanost ob tveganju separacije. Ta pot človeka postavlja v svet realnosti.

Praper (1996) v svojem razmišljanju o objektni ljubezni poudarja, da v svetu domišljije ni separacije in ni smrti, zato se je oprijemamo v fazah, ko smo zaljubljeni in očarani, z njeno pomočjo negiramo realnost in se podamo v odnos. Magično mišljenje in idealizacije lahko postanejo 'maladaptacijsko' leglo patologije, če ne najdemo poti iz njih. Izogibanje realnosti vodi do cepitve v ego in to v deficit struktur, ki tvorijo kapaciteto za zrelo ljubezen.

Med zaljubljenostjo in ljubeznijo so možni številni razcepi in popolna integracija je redkost. Iskanje romantične ljubezni je pogosto reakcija na stiske ob nezmožnosti za ljubezen in brezciljno iskanje spolnega zadovoljstva. Razcep med idealiziranimi fantazijami ljubezni in odcepljenimi fantazijami spolnosti je v zgodnji adolescenci običajen, v odrasli dobi pa predstavlja patološko obrambo, ki podpihuje lažni self in vzdržuje labilno strukturo.

Od zaljubljenosti do ljubezenskega odnosa vodi razvojna pot, ki zahteva idealizacijo in deidealizacijo in prinaša številna razočaranja ob soočanju z realnostjo. Problemi lahko nastopajo tudi ob integraciji spolnosti v ljubezenski odnos.

Večina avtorjev soglaša, da je za ljubezen temeljno doživljanje lastne identitete in avtonomije. Ljubezen so razumeli kot zlitje, ki ne pomeni izgube individualnosti, temveč njeno obogatitev. Razlagali so jo kot tipičen primer dialektičnega procesa, ki se odvija na tanki črti nasprotujočih si želja, med težnjo po popolnem zlitju s partnerjem ter težnjo po avtonomiji.

LJUBEZEN V LUČI TRANSAKCIJSKE ANALIZE

V transakcijski analizi o ljubezni vedno govorimo o bitju, ki ljubi ali je ljubljeno, in ne o ljubezni kot predmetu izven njega. Milivojevič /1995/ definira ljubezen kot prijetno čustvo, ki ga posameznik doživlja do subjekta/objekta/, ki je zanj posebno pomemben in ga razume kot sestavni del svojega intimnega sveta.

Bolj kot beseda ljubezen nam jo opiše glagol "ljubiti", ki izraža funkcijo. Če pozabimo to funkcijo in opredmetimo ljubezen kot tako, v resnici izkrivljamo realnost, saj obstaja pomembna razlika med realnostjo, v kateri obstaja funkcija, in predstavo o realnosti, v kateri je nek predmet, bitje ali dogodek. Na ta način je funkcija napačno opredmetena ali reificirana v mentalnih predstavah o realnosti, oseba, ki je to naredila, pa ima lahko negativne posledice, ker njena slika ne odgovarja realnosti.

Posledice izkrivljanj lahko najdemo v besedah, kjer je ljubezen pretvorjena v nekaj, kar obstaja samo po sebi in ima to lastnost, da človeka "preplavi", "duši", "zajame"... Oseba, ki se tako izraža, si svoje ljubezni ne predstavlja kot nekaj, kar doživlja sama, temveč jo razume, kot da obstaja izven meja njenega jaza. Doživlja se kot pasivni objekt, ki se mu ljubezen dogaja, zato zanika lastno udeležbo v nastanku ljubezni. Negira tako svojo odgovornost za pojav ljubezni kot tudi za doživljanje ljubljenja, s tem pa zanika tudi možnost kontroliranja svojega vedenja. Skupni učinek reificiranja ljubezni se izraža v njihovem doživljanju ljubezni, namesto da bi jo sprejeli kot lastno funkcijo, kot nekaj, kar je znotraj njihovega jaza in za kar so odgovorni, jo doživljajo kot pasivne marionetne lutke v rokah ljubezenske strasti.

Drugi način mistifikacije ljubezni je v odrekanju lastnega čustvovanja s projiciranjem tega v zunanji svet. "Ti si moja ljubezen" je stavek, ki izraža, da ljubezen ni čustvo, ki ga oseba doživlja do druge osebe, temveč je ljubezen sam objekt. Subjekt ljubezni se je odrekel svoje emocionalne reakcije na drugega tako, da jo je projiciral nanj in izeenačil z njim, zato postane vse odvisno od drugega, sam na to nima več vpliva.

Ljubezen ni le čustvovanje, istočasno predstavlja tudi stališče in odnos do te osebe, zavedanje, kaj čutimo do nje, ne glede na trenutek, v katerem smo. To daje naši ljubezni stabilnost in trajnost. Če oseba enači doživljanje ljubezni samo s prijetnimi čustvi, bo le takrat, ko jih doživlja, vedela, da ljubi.

Če oseba trdi, da neprestano doživlja ljubezen, lahko to pomeni, da je zaljubljena. Gre za stanje, zaljubljenost je po vsebini drugačna od ljubezni. Če bi bila ljubezen samo doživljanje ljubljenja, potem bi jo morali stalno čutiti do druge osebe, da bi vedeli, da jo imamo res radi, ne glede na situacije, v katerih se nahajamo. Ker pa je čustvovanje vedno reakcija na določeno mentalno predstavo, bi to pomenilo, da moramo imeti v mislih nenehno predstavo o ljubljeni osebi. To pa bi mnogokrat pomenilo izgubo kontakta z realnim življenjem okoli nas.

Čustev ni potrebno doživljati ves čas, da bi se zavedali, kaj do nekoga čutimo. Ljubezen pomeni emocionalni odnos do bitja, ki se lahko vede na različne načine in na katere lahko subjekt različno reagira. Doživljanje jeze je tipično čustvo, ki je usmerjeno na tuje vedenje in cilj katerega je zahteva za spremembo tega vedenja. Tako lahko istočasno nekoga ljubimo kot bitje in smo jezni na njegovo vedenje. To pomeni, da ga imamo radi tudi, ko doživljamo neko neprijetno čustvo v zvezi z njegovim vedenjem. Za osebe, ki verjamejo, da je doživljanje ljubezni doživljanje samo prijetnih čustev, pa bi bil takšen zaključek nesprejemljiv.

Čustva doživljamo le v tistih situacijah, ki so za nas pomembne, sicer smo ravnodušni. To ne pomeni, da ko smo ravnodušni, ne doživljamo ničesar, vedno namreč občutimo občutke; tudi ne mislimo na situacije, ko se od nas pričakuje neko emocionalno reagiranje, pa ne reagiramo. Z ravnodušnostjo mislimo na indiferentnost, ko nekdo ne doživlja čustev, ker za to ni nobenega razloga. Če tako razumemo stvari, se lahko strinjamo, da velik del življenja preživimo ravnodušni, in je zato normalno, da smo ravnodušni tudi do partnerja. To pa ne pomeni, da ga ne ljubimo več, temveč da v določenem trenutku ne reagiramo nanj bodisi s prijetnimi ali z neprijetnimi emocijami.

Za osebe, ki opredeljujejo ljubezen skozi vedenje, lahko ugotovimo, da drugim težko izrazijo svoja čustva. Ne dovolijo si niti doživljati ljubezni kot neko notranje doživljanje in kakor hitro občutijo notranji impulz ljubezenskega doživljanja, ga že pretvorijo v akcijo izražanja ljubezni.

PREDSTAVE O LJUBEZNI

Če se z drugimi ljudmi pogovarjamo o ljubezni, lahko kaj hitro spoznamo, kako različno jo pojmujejo. Večina takšnih pogovorov izhaja iz implicitne predpostavke, da je ljubezen nekaj povsem konkretnega, fizičnega, o čemer obstaja ena sama resnica. Pogovore o ljubezni lahko razumemo kot pogovore o različnih predstavah o ljubezni, za katere ljudje verjamejo, da so realnost. Razpravljanje o ljubezni v bistvu ni razpravljanje o resnični ljubezni, temveč izražanje lastnih predstav o ljubezni.

Definicije posameznika, kaj je zanj prava ljubezen, imajo zelo veliko moč. Oseba, ki verjame, da je ljubezen X, teži k temu, da najde partnerja, s katerim bo lahko ustvarila odnos X. To pomeni, da bo vedela, da je ljubljenka samo takrat, kadar se bo partner do nje vedel na način X, in bo vedela, da sama ljubi partnerja, če bo doživljala X in se bo vedla na način X. Vsaka oseba, ki ljubi ali želi biti ljubljenka, v resnici teži k temu, da uresniči svojo predstavo o ljubezni. Če se to ne zgodi, ker ima partner drugačno predstavo, npr. da je ljubezen Y ali Z, med njima nastane borba, v kateri skušata drug drugega vključiti v svojo predstavo o ljubezni, vse dokler eden ne popusti, dokler ne skleneta kompromisa ali nekdo ne odstopi. Ker so predstave o ljubezni po svoji naravi zelo rigidne psihične strukture in se težko spreminjajo, so partnerji velikokrat, kljub temu da se ljubijo, prepričani, da jih drugi ne ljubi. Logika tega tragičnega izida je v tem, da je oseba, ki verjame, da je ljubezen X, in ki je izgubila upanje, da se bo partner do nje vedel na način X, in torej z njim ni razvila odnosa X, prepričana, da to ni ljubezenski odnos.

Predstave o ljubezni se oblikujejo v otroštvu in mladosti, ko oseba še nima dovolj informacij in izkušenj in tudi še ni dovolj kognitivno zrela. Zaradi tega so prvi ljubezenski odnosi pogosto dramatična srečanja predstav o realnosti (ljubezni, ki si je želi) in realnosti same (ljubezni, ki jo doživlja).

Vsako zaljubljanje in vsako razočaranje poziva k razmišljanju in spreminjanju predstav o ljubezni. Večina mladih ne želi spremeniti svoje predstave o ljubezni, temveč najti realnost, ki bo ustrezala njihovi predstavi o ljubezni. Tako se pogosto začne iskanje prave ljubezni in pravega partnerja. Bolj kot je rigidna predstava, daljše je to iskanje.

Ene same prave ljubezni v resnici ni, obstajajo stotine in stotine pravih ljubezni, toliko jih je, kot je fantazmov o pravi ljubezni. Prava ljubezen je vedno tisto, kar določena oseba verjame, da prava ljubezen je.

Vsaka predstava o ljubezni vsebuje tri bistvene elemente: predstavo o pravem partnerju, subjektivno predstavo o sebi in predstavo o pravem odnosu, ki se vzpostavi med subjektom in objektom ljubezni.

NEUSKLAJENOST DELOV PRESTAVE O PRAVI LJUBEZNI

Čeprav so posamezni deli predstave o ljubezni integrirani v celoto, obstajajo tudi kot relativno avtonomni deli, kar se izrazi, ko oseba s partnerjem ustvari samo enega od aspektov predstave o pravi ljubezni. Kadar nastopa konflikt med dvema deloma predstave o ljubezni, Milivojević /1995/ govori o konfliktu v predstavi o ljubezni. Npr. konflikt med predstavo o partnerju in predstavo o odnosu: osebi odgovarja partner glede lastnosti, ne pa po tem, kakšen je njegov odnos do nje. Oseba lahko ostaja v odnosu s partnerjem, dokler upa, da bo spremenil svoje vedenje in se bo njun odnos izboljšal, če se to ne zgodi, se mora odločiti, kaj ji je pomembnejše, ali partnerjeve kvalitete ali kvaliteten odnos, ali pa to poskušati uresničiti v novi zvezi. Pogosta je tudi situacija, ko oseba opaža, da jo ima nekdo rad na takšen način, kot si je od nekdaj želela, ne odgovarja pa ji kot partner.

Drugi tip konflikta se pojavi v situacijah, ko oseba sreča partnerja, ki se vključuje v njeno predstavo o partnerju, in z njim ustvari odnos v skladu s svojo predstavo, ne doživlja pa tistega, kar naj bi na osnovi svoje predstave o sebi - ni srečna, ni nehala piti... Takšne osebe pogosto prevzamejo odgovornost nase in zaključijo, da z njimi nekaj ni v redu.

Zgodbe o ljudeh s kroničnimi ljubezenskimi problemi so zgodbe o ljudeh, ki ne razlikujejo med ljubeznijo in predstavami o ljubezni in ki poskušajo dokazati, da so njihove predstave o ljubezni pravilne in uresničljive. Prvi korak v reševanju njihovega ljubezenskega življenja je v zavedanju predstave o ljubezni, ki upravlja z njihovim zaznavanjem, mišljenjem, doživljanjem, vedenjem. Drugi korak je izpopolnjevanje praznih mest v njihovi predstavi in diferenciranje elementarnih predstav. Ko govorimo o predstavi o ljubezni, govorimo namreč o sistemu elementarnih predstav o ljubezni in o svojevrstnem osebnem, teoretičnem in izkustvenem poznavanju ljubezni. Z izgrajevanjem predstave o realnosti dosežemo večjo skladnost med predstavo in realnostjo in s tem povečujemo tudi možnosti za uspešnejše in kvalitetnejše ljubezensko življenje.

DISFUNKCIONALNOST PREDSTAVE O PRAVI LJUBEZNI

Določene predstave o ljubezni pomembno zmanjšujejo subjektive možnosti, da ustvari ljubezenski odnos v skladu s svojo predstavo, kar pomeni, da ima v svojem življenju malo možnosti najti osebo, ki bo imela enako ali skladno predstavo o ljubezni. Če se k nam po pomoč obrne odrasla oseba, ki v svojem življenju ni uspela vzpostaviti zadovoljujočega ljubezenskega odnosa, lahko predpostavimo, da ima disfunkcionalno predstavo o ljubezni.

Če takšne predstave o ljubezni odkrijemo pri mladostnikih, ne moremo trditi, da so nujno disfunkcionalne, predvidimo pa lahko, da bodo imeli številne probleme in malo možnosti za to, da bodo našli sebi odgovarjajočega partnerja, zato govorimo o potencialno disfunkcionalnih predstavah o ljubezni. Ne zanima nas sama vsebina predstave, temveč, ali lahko ustvarijo ljubezenski odnos in so z njim zadovoljni. Če to dosežejo, potem govorimo o funkcionalnih predstavah, šele v nasprotnem primeru se posvetimo vsebini disfunkcionalne predstave o ljubezni in skušamo odkriti, kaj osebi preprečuje vzpostaviti zadovoljujoč odnos.

Izkrivljene predstave o ljubezni, izkrivljena prepričanja ali zablude so vedno le potencialno disfunkcionalne.

Spreminjanje vsebine predstav o pravi ljubezni je proces, ki je sestavni del odraščanja, za katerega je značilna težnja, da se spozna lastno trpljenje v ljubezni, razumejo partnerjeve reakcije in odkrijejo vzroki neuspeha. Že minimalna distanca do lastne predstave o ljubezni omogoča njeno proučevanje in fleksibilnost predstave ter postopno preoblikovanje vsebine.

Odrasli, ki niso uspeli ustvariti kvalitetnih ljubezenskih odnosov, niso spremenili vsebine svoje predstave in so še dalje sužnji svojih infantilnih, adolescentnih fantazem o ljubezni.

IZKRIVLJENI ELEMENTI PREDSTAVE O PARTNERSKI LJUBEZNI

Vsaka predstava o pravi ljubezni je kompleksna, sestavljajo jo elementarne predstave ali prepričanja, ki niso nujno skladna med seboj. Prepričanja, ki gradijo našo predstavo o ljubezni, so globoka, o njih pogosto ne razmišljamo, temveč iz njih izhajamo kot iz aksiomov, ki jih ne preverjamo in ne dokazujemo, s čimer pa omejujemo razmišljanja, svoje doživljanje in vedenje v ljubezni.

V nadaljevanju so navedena tista prepričanja o ljubezni, ki so po Z. Milivojeviću (1995) ključna za razumevanju mnogih oseb, ki imajo težave v ljubezenskih odnosih.

Prava ljubezen je:

- smisel življenja
- stalna sreča
- večna zaljubljenost
- neprestano jo čutiš
- strast
- brezpogojna
- nenehna pozornost
- popolno predajanje drugemu
- popolno razumevanje drugega
- popolna iskrenost
- bolečina
- se vedno začne z zaljubljenostjo

Prava ljubezen:

- pomeni popolno enakopravnost
- traja do konca življenja
- bo popolnoma spremenila ljubljeno osebo
- ne obstaja
- samo ena v življenju je prava
- je ljubezen brez seksa

V pravi ljubezni ni:

- niti trenutka ravnodušnosti
- konfliktov in jeze

V pravi ljubezni:

- lahko ljubim samo eno osebo
- je seks vedno fantastičen
- večja kot je ljubezen, večja je ljubosumnost
- se žrtvujemo
- je pogosta telepatija
- samo tisti, ki je ljubljen, je vreden
- nihče me ne more imeti rad
- vsi me morajo ljubiti

Namen raziskave je bil ugotoviti:

1. kakšna so prepričanja mladostnikov o partnerski ljubezni;
2. kateri elementi izkrivljenih predstav o partnerski ljubezni se pojavljajo pri mladostnikih v
3. gimnaziji;
4. pomembne razlike v prepričanjih mladostnikov glede na spol in starost;
5. kakšna je "kvaliteta" predstav in kako se ta razlikuje glede na spol in starost.

Cilj raziskave je bil načrtovati preventivno delo z mladostniki, ki bo vplivalo na oblikovanje realističnih predstav o partnerski ljubezni.

Oblikovane so bile naslednje hipoteze:

- H 1: Mladostniki, vključeni v raziskavo, imajo izkrivljena prepričanja o partnerski ljubezni.
- H 2: Razlike v prepričanjih o partnerski ljubezni med fanti in dekleti so statistično
- pomembne.
- H 3: Različne starostne skupine mladostnikov imajo statistično pomembna različna
- prepričanja o partnerski ljubezni.
- H 4: Mladostniki, vključeni v raziskavo, imajo različno število izkrivljenih prepričanj o
- partnerski ljubezni.
- H 5: "Kvaliteta" predstav o partnerski ljubezni fantov in deklet je različna.
- H 6: "Kvaliteta" predstav mladostnikov o partnerski ljubezni se spreminja s starostjo.

METODOLOGIJA

Vzorec

V raziskavo je bilo vključenih 367 dijakov in dijakinj Gimnazije Brežice.

Struktura vzorca:

1. spol: 130 fantov - 35% vseh, 237 deklet - 65% vseh;
2. starost: med 14–15 let starih: 143 – 39% vseh, 16 let: 120 – 33% vseh, 17–18 let: 104 – 28% vseh.

Merjenje spremenljivk

V raziskavi je bil z dovoljenjem avtorja Z. Milivojevića uporabljen Vprašalnik kompleksnosti predstave o pravi partnerski ljubezni. Vprašalnik vsebuje 40 postavk, na katere so dijaki odgovarjali z

- 1 - nikakor se ne strinjam s trditvijo;
- 2 - v glavnem se strinjam s trditvijo;
- 3 - ne morem se opredeliti;
- 4 - v glavnem se strinjam;
- 5 - popolnoma se strinjam.

Postopek zbiranja podatkov

Podatki so bili zbrani februarja 1997. Dijakom je bil razložen namen raziskave in dana natančna navodila za izpolnjevanje vprašalnika.

Odgovarjanje je bilo povsem anonimno, dijaki so vpisali le spol in starost v letih.

Nihče od dijakov, izbranih v vzorec, ni odrekel prostovoljnega sodelovanja v raziskavi.

Postopek statistične obdelave

Pri obdelavi podatkov smo uporabili naslednje statistične metode: aritmetično sredino, standardno deviacijo in analizo variance. Pri preizkušanju hipotez smo izhajali iz 5% tveganja.

Kriteriji za določitev izkrivljenosti predstave o partnerski ljubezni pri mladostnikih, vključenih v raziskavo.

Odgovor - 5 pomeni popolno soglasnost z danim izkrivljenim prepričanjem o partnerski ljubezni. Posameznik s takšnim odgovorom v partnerskem odnosu funkcioniра iz tega svojega prepričanja. Odgovor - 4 pomeni, da se posameznik v glavnem strinja z navedenim izkrivljenim prepričanjem o partnerski ljubezni, kar pomeni, da se v normalnih situacijah še lahko distancira od tega, v stresnih situacijah pa lahko popolnoma soglaša s to zablodo in se vede v skladu z njo. Odgovori - 5 in - 4 tako predstavljajo izkrivljena prepričanja o pravi partnerski ljubezni in jih zato v nalogi obravnavamo skupaj.

Če posameznik na vprašalniku odgovori s - 4 in - 5 na manj kot 7 postavkah, to kaže njegovo realistično predstavo o ljubezni. Če je takšnih odgovorov od 7 - 15, lahko govorimo o normalnem odnosu in predstavi o ljubezni. Pri več kot 15 postavkah, na katere je posameznik odgovoril s - 4 in - 5, govorimo o izkrivljeni predstavi o partnerski ljubezni.

REZULTATI IN DISKUSIJA

Povzamemo lahko, da imajo mladostniki, stari od štirinajst do osemnajst let, ki smo jih vključili v vzorec raziskave, specifično izkrivljene predstave o ljubezni. V raziskavi smo dokazali statistično pomembne razlike med fanti in dekleti v 15 prepričanjih o partnerski ljubezni. Predstave so različno oblikovane glede na starost. Med tremi starostnimi skupinami mladostnikov smo našli statistično pomembne razlike v 15 prepričanjih o partnerski ljubezni.

Rezultati nam tako delno potrjujejo prve tri postavljene hipoteze.

Interpretirali bomo le tista prepričanja, kjer so se odrazile največje razlike po spolu ali med starostnimi skupinami. Pri naslednjih prepričanjih so se odrazile večje statistično pomembne razlike tako po spolu kot tudi po starosti:

- Prepričanje "Ljubezen je smisel življenja" močneje izražajo dekleta. Razlika med njimi in fanti je maksimalno pomembna – $F = 19,7341$. Najdemo tudi statistično pomembno razliko med 1. in 3. starostno skupino – $F = 5,3964$ pri pomembnosti 0,49%. Pri dekletih in pri mlajših, starih 14, 15 let, lahko upravičeno pričakujemo več težav in negativnih izidov, kadar niso izpolnjena njihova ljubezenska hrepenenja, kadar doživljajo razočaranja v ljubezenskih odnosih. Krize v partnerskih odnosih pomenijo zanje krizo smiselnosti življenja. Hkrati to prepričanje potencira moč drugih zblodov o ljubezni.
- "Prava ljubezen se prepozna po močni strasti" - tu se je izrazila druga največja razlika med fanti in dekleti – $F = 20,0135$ pri maksimalni pomembnosti. Fantje so bolj prepričani v to kot dekleta in 14, 15 let stari bolj kot 17, 18 letniki – $F = 7,8571$, $p = 0,05\%$. Ljubezen enačijo z doživljanjem ekstaze, ki zajame vse bitje. Posledica tega prepričanja je prekinjanje ljubezenskega odnosa, kakor hitro ne doživljajo več strasti.
- "V pravi ljubezni je seks vedno fantastičen"; v to so bolj prepričani fantje – $F = 12,8184$, $p = 0,04\%$ in 1. starostna skupina, katere

prepričanje se pomembno razlikuje od druge starostne skupine – $F = 5,8737$, $p = 0,31\%$. Fantje, ki doživijo neuspeh na področju spolnosti, to pogosteje razumejo kot potrditev, da njihov ljubezenski odnos ni pravi. Kvaliteto ljubezni povezujejo s kvaliteto seksualnega odnosa. Glede na rezultate lahko govorimo o dokajšnjem zlitju fenomenov ljubezni in seksa v njihovih predstavah. Z izkušnjami in boljšo ter kvalitetnejšo informiranostjo se to spreminja, pomembni postanejo tudi drugi vidiki ljubezenskega odnosa.

- “Ljubezen je kozmično žarčenje”, ki nakazuje mistificiranje ljubezni, se močneje izraža pri dekletih, vključenih v vzorec – $F = 19,5062$ pri maksimalni pomembnosti. Prepričanje so močneje izražali 14 in 15 let stari v primerjavi z 17 in 18 letniki – $F = 4,1781$ pri $p = 1,61\%$.

Razlike zgolj po spolu:

- “Želim, da me imajo vsi radi” je bolj izraženo pri dekletih, razlika s fanti je tu največja – $F = 20,6549$ pri maksimalni pomembnosti. Ker osebe s tem prepričanjem pogosto povezujejo ljubezen in dobroto, lahko pri dekletih pričakujemo, da bodo imele dobro mnenje o sebi, če jih bodo drugi sprejemali in imeli radi, ter slabo samopodobo, če jih drugi ne bodo imeli radi. Temu se bodo morda skušale izogniti z razvijanjem različnih vzorcev vedenj, ki izzivajo naklonjenost in ljubezen, in jih bomo lahko pri njih pogosteje opažali kot pri fantih.
- “Samo enkrat v življenju doživimo pravo ljubezen” je bolj izraženo pri dekletih – $F = 15,3695$ pri pomembnosti $0,01\%$. Iz tega bi lahko sklepali, da bodo dekleta, ki bodo doživljala razočaranja, to preživljala bolj tragično kot fantje, vendar to prepričanje pri njih ni nujno izkrivljeno. Takšno prepričanje je pri dekletih lahko posledica vzgoje in strahu njihovih staršev, da bodo vzpostavile ljubezensko zvezo z napačno osebo in bodo razočarane.

Mladostniki, ki jih njihov prvi resni partner zapusti, to doživljajo še posebej stresno, če so prepričani, da le enkrat lahko doživijo pravo ljubezen, saj menijo, da nimajo ponovne možnosti.

- “Seks samo umaže čistost prave ljubezni.” To prepričanje je v skladu s prejšnjimi ugotovitvami bolj izraženo pri dekletih, razlika s fanti je statistično maksimalno pomembna – $F = 18,8686$. Kljub temu lahko ugotovimo, da mladostniki, vključeni v raziskavo, nimajo razcepljene predstave o seksu in ljubezni.

Prepričanja, pri katerih so se izrazile statistično pomembne razlike zgolj med starostnimi skupinami:

- "Prava ljubezen je isto kot večna zaljubljenost" je tudi najbolj izraženo pri 1. starostni skupini, razlika s 3. starostno skupino je statistično pomembna – $F = 7,6820$, $p = 0,05\%$. Za vse, ki iščejo ljubezen po tej predpostavki, velja, da je ne morejo najti. Ljubezenski odnos temelji na realnosti in ne na projekciji. Osebe s to zablodo vedno, ko ne doživljajo več zaljubljenosti, menijo, da odnos ni pravi, in ga prekinejo. Za mnoge mladostnike je še kako značilen obrazec večnih zaljubljanj in razočaranj, vedno novih zvez in idealizacij in enega od najpomembnejših vzrokov za to lahko iščemo v tej zablodi.
- "Če je ljubezen prava, traja do konca življenja" - s tem se najbolj strinjajo 14 in 15 let stari, razlika s 17 in 18 letniki je statistično pomembna – $F = 5,3200$, $p = 0,53\%$. Osebe s tem prepričanjem verjamejo v večno ljubezen in tudi tu je razlog, da jim prekinitev odnosa pomeni velik stres.
- "Prava ljubezen je, kadar nekoga brezpogojno ljubiš" - tudi v to so najbolj prepričani 14 in 15 let stari, razlika z 17, 18 letniki je pomembna, $F = 7,6788$, $p = 0,05\%$. To prepričanje je problematično, če mladostniki ne ločujejo vedenja nekoga od njega kot bitja. Če jih namreč moti določeno vedenje, ki bi ga drugi lahko spremenil, če bi imel informacijo o tem, sami pa so prepričani, da bi to vedenje sprejemali, če bi imeli to osebo res radi, potem mu sploh ne dajo možnosti za spremembo vedenja, ampak prekinejo odnos, ker menijo, da njihova ljubezen ni prava. Prav tako so prepričani, da jih partner nima rad, če od njih zahteva ali pričakuje spremembo določenega vedenja.

V skladu z zastavljenim kriterijem, da se nam zdijo pomembne vse tiste postavke, pri katerih več kot tretjina mladostnikov izkrivlja realnost, smo v nadaljevanju izbrali in rangirali 22 prepričanj o partnerski ljubezni, navedena so v tabeli 1:

Tabela 1: Prepričanja o ljubezni, rangirana glede na pomembnost izkrivljenosti pri dijakih

RANG	Prepričanje o partnerski ljubezni	% mladostnikov z izkrivljenim prepričanjem
1.	Če me partner res ljubi, me bo v celoti sprejel takšnega, kot sem.	95,6
2.	Če je ljubezen prava, jo neprestano čutiš.	82,8
3.	Ljubezen je najpomembnejša stvar na svetu.	72,2
4.	Prava ljubezen je popolna enakost in enakopravnost.	69,5
5.	Prava ljubezen lahko pozitivno spremeni partnerjev značaj.	68,4
6.	Prava ljubezen je, kadar nekoga brezpogojno ljubiš.	68,4
7.	V pravi ljubezni je iskrenost popolna.	67,3
8.	Ljubezen se lahko vedno obnovi.	64,3
9.	Ljubezen je smisel življenja.	64,0
10.	Uresničenje prave ljubezni prepoznamo po trajnem doživljanju sreče.	63,2
11.	Intenzivnost bolečine po prekinitvi ljubezni dokazuje globino ljubezni.	61,0
11.	Prava ljubezen se dokazuje skozi žrtvovanje.	61,0
13.	Ljubezen se vedno začne z zaljubljenostjo.	59,1
14.	Želim, da me imajo vsi radi.	58,0
15.	V pravi ljubezni je medsebojno razumevanje popolno.	55,6
16.	Prava ljubezen je popolno dajanje sebe.	48,5
17.	Če je ljubezen prava, traja do konca življenja.	47,1
18.	Ljubezen je vedno tudi bolečina.	42,2
19.	V pravi ljubezni je seks vedno fantastičen.	41,7
20.	Prava ljubezen je, kadar partner točne ve, kaj mislim ali želim.	39,0
21.	Prava ljubezen se prepozna po močni strasti.	37,9
22.	Prava ljubezen je isto kot večna zaljubljenost.	33,8

Na prvem mestu je prepričanje "Če me partner res ljubi, me bo v celoti sprejel takšnega, kot sem"; kar 95,6% vprašanih mladostnikov je prepričanih v to in se vsebinsko povezuje s prepričanjem "Prava ljubezen je, kadar nekoga

brezpogojno ljubiš", ki se pojavlja pri 68,4% mladostnikov. Na prvo mesto torej postavljajo sami sebe, iz česar lahko sklepamo na določeno egocentričnost.

V 82,8% so se strinjali "Če je ljubezen prava, jo neprestano čutiš", kar lahko povežemo z "Uresničenje prave ljubezni prepoznamo po trajnem doživljanju sreče", s čimer soglašajo v 63,2%. Ves čas naj bi torej doživljali prijetna čustva, bili srečni... Kakor hitro mladostniki tega ne doživljajo več, zaključujejo, da partnerja ne ljubijo, in enako menijo, da partner ne ljubi njih, če doživlja neprijetna čustva ali je ravnodušen. V njihovih odnosih tako lahko vidimo veliko pogojevanja ter vsiljevanja odgovornosti za lastno čustvovanje drugim.

"Ljubezen je najpomembnejša stvar na svetu," 72,2% se jih v glavnem ali popolnoma strinja s tem, kar je povezano z "Ljubezen je smisel življenja" - soglašajo jih 64,0%. Ta rezultat nas ne preseneča, saj pomeni ljubezen za večino ljudi eno najpomembnejših vrednot. Problem tega prepričanja se izrazi, če je ta vrednota ogrožena, če se partnerska zveza prekine... Izidi so lahko zelo tragični, osebe depresivno odreagirajo, doživljajo življenje kot povsem nesmiselno...

S prepričanjem "Prava ljubezen je popolna enakost in enakopravnost" se strinja 69,5% mladostnikov. Zahteve po tem, da bi bila partnerja povsem enaka in enakopravna, so lahko obremenjujoče za njun medsebojni odnos, ogrožena je lahko dimenzija komplementarnosti, v kateri lahko izražata svoje specifičnosti, kvalitete in tako vplivata na lastni osebnostni razvoj in razvoj njunega medsebojnega odnosa.

Močno je zastopana tudi zabloda, da "Prava ljubezen lahko spremeni partnerjev značaj" - v 68,4%. Pravlјice o Žabjem princu, Lepotici in zverih... naj bi se uresničevale sleherni dan in razočaranja, ko se to ne zgodi, so velika. Rešitelji v življenju vedno najdejo svoje Žrtve in obratno in takšni pari pogosto vzpostavljajo ljubezenske odnose. Če delamo na področju, kjer se srečujemo z odvisnimi od alkohola, je tega še posebno veliko. Žrtve nemočno čakajo magične rešitve in prelagajo odgovornost za lastna življenja na druge, Rešitelji pa v svojih zaščitniških akcijah vidijo smisel svojega življenja. Če nastopajo pozitivne spremembe, je to zanje dokaz ljubezni, če jih ni, dvomijo v svojo ljubezen.

"V pravi ljubezni je iskrenost popolna" - 67,3% jih soglašajo s tem in je skladno s 55,6%, ki so prepričani, da je "V pravi ljubezni medsebojno razumevanje

popolno" ter da je "Prava ljubezen, kadar partner točno ve, kaj misliš ali želiš", s čimer jih je v raziskavi soglašalo 39%. V želji mladostnikov po polni iskrenosti lahko prepoznamo težnjo po zlivanju, zahtevo po izbrisanju ego meja med partnerjema. Razumevanje zagotovo predstavlja pomemben vidik kvalitetnega partnerskega odnosa, vendar je iluzorno pričakovanje, da v takšnem odnosu ne bo nikdar nikakršne konfliktnosti. Mladostniki se z izkušnjami lahko naučijo, da vsak dobro razrešen konflikt prispeva k skupnemu spoznavanju in kvalitetnejšemu odnosu. Pri mladostnikih nas ne preseneča njihova predstava, da bi moral med partnerjema, ki se ljubita, obstajati neke vrste telepatski odnos. Tudi v tem lahko prepoznamo njihovo težnjo po zlivanju. Ta zabloda je problematična v primerih, ko mladostniki ignoriranje neke svoje neizrečene želje razumejo kot dokaz, da jih partner ne ljubi več.

"Ljubezen se lahko vedno obnovi" - tako je prepričanih 64,3% mladostnikov. Vsakokrat, kadar oseba posumi v to, da partner ni takšen, kot ga je ocenjevala prej, in ni toliko vreden, nastopi kriza v njunem odnosu. Ljubezen namreč doživljamo le do oseb, ki jih ocenimo kot vredne in želene. Lahko pa sprememba nastopa pri osebi, ki ljubi, ker spreminja svoje kriterije, način videnja določenih stvari ... in ji tisto, zaradi česar je vzljubila partnerja, morda ni več pomembno. V vsakem primeru v ljubezenskem odnosu tako nastopata dve nasprotni tendenci, tendenca konstantnosti ljubezni in tendenca spremembe, rasti in razvoja. V globini strukture vsake ljubezni se odvija dialektično nasprotovanje težnje po ohranjanju istega in težnje po spremembi. Ker tisti, ki ljubi, nikoli ne more biti povsem prepričan v to, da povsem pozna ljubljeno osebo, od nje zahteva, da mu pove čim več o sebi, o tem, kako razmišlja, in želi njeno zagotovilo, da se tudi v bodoče ne bo bistveno spremenila. Tako se želi izogniti nevarnosti sprememb, ki bi bile zanj nesprejemljive, in si zagotoviti večjo varnost. Partnerja tako v začetku ljubezenskega odnosa skleneta nek implicitni psihološki dogovor, da se ne bosta spremenila in se bosta imela rada tudi v prihodnosti.

Če partner počne nekaj takšnega, kar je za osebo nesprejemljivo, bo ta verjetno zahtevala spremembo tega vedenja. Če pa to vedenje razume kot manifestacijo osebnosti drugega, lahko spremeni svojo predstavo o njem in ga ne ljubi več. Partnerji, ki zapuščajo, doživljajo konec ljubezni drugače kot partnerji, ki jih zapuščajo. Ti namreč lahko svojega bivšega partnerja še naprej doživljajo vrednega, ohranjajo kognitivni 'geštalt' ljubezni in ga še ljubijo.

Prekinjanje ljubezenskega odnosa predstavlja enako kot vzdrževanje ljubezni obsežen psihični maneuver, ki se odraža v celotnem procesu žalovanja.

Nesprejemanje dejstva, da se je ljubezenski odnos zaključil, in upanje, da se bo ljubezen obnovila in se bo bivši partner vrnil, je razmeroma pogosto, zato tudi ne preseneča visoki procent mladostnikov, ki so prepričani, da se ljubezen lahko vedno obnovi.

“Intenzivnost bolečine po prekinitvi ljubezni dokazuje globino ljubezni” - tako meni 61% mladostnikov, 42,2% se jih strinja s prepričanjem “Ljubezen je vedno tudi bolečina”. Številne predstave o ljubezni, ki jih mladostniki prevzemajo iz literature, filmov, glasbe, izzivajo v njih močne asociacije med ljubeznijo in trpljenjem. Ne samo v primerih, ko je govora o neuslišanih ljubeznih, temveč tudi v načinih, kako so predstavljeni partnerji, ki so bili zapuščeni. Če bolečina postane dominanten konstitutiven element predstave nekoga o ljubezni, bo na podlagi doživljanja bolečine vedel, ali je v ljubezenskem odnosu ali ne, in verjel, da intenzivnost trpljenja ustreza intenzivnosti ljubezni. Po logiki, ki ustreza referentnemu okviru teh oseb, pomeni žalovanje po prekinitvi ljubezenske zveze dokaz ljubezni. Ker smo že omenjali, da mladostniki pogosto prekinjajo svoje ljubezenske zveze iz najrazličnejših razlogov in ob tem doživljajo hude stiske, ki jim zamegljujejo pogled na realnost, hkrati pa so zelo negotovi vase in v svoja prepričanja, nas dobljeni rezultat niti ne preseneča.

61% jih verjame v prepričanje “Prava ljubezen se dokazuje skozi žrtvovanje”, “Prava ljubezen je popolno dajanje sebe” je prepričanih 48,5%. Če oseba v svoji predstavi istoveti ljubezen z žrtvovanjem, potem v življenju nenehno kreira situacije za takšno dokazovanje in očitno je to v precejšnji meri značilno za mladostnike, ki negotovi vase in v partnerja potrebujejo dokaze za ljubezen. Dokajšnje strinjanje s tem, da pomeni ljubezen predajanje drugemu, nam ponovno nakazuje težnjo po zlivanju, ki smo jo že omenjali. Osebe s takšnim prepričanjem razvijajo specifične vzorce vedenja, s katerimi manifestirajo predajanje, prekinitve ljubezenske zveze pa doživljajo zelo tragično, saj na nek način izgubljajo sebe.

“Ljubezen se vedno začne z zaljubljenostjo” meni 59,1% mladostnikov, ki so bili vključeni v raziskavo, 33,8% jih meni, da je “Prava ljubezen isto kot večna zaljubljenost”, in 37,9% jih je prepričanih, da se “Prava ljubezen prepozna po močni strasti.” Mladostniki so v veliki meri prepričani, da je zaljubljenost obvezna uvertura v ljubezenski odnos in v času njihovega odrasčanja to tudi je najpogostejša oblika vzpostavljanja partnerskih odnosov. Zabloda, ki enači ljubezen z zaljubljenostjo, zanemarja njeno dimenzijo vedenja in odnosa. Če te osebe ne doživljajo zaljubljenosti, verjamejo, da ne ljubijo, in prekinjajo odnose. Kronificirani obrazci večnih zaljubljanj, razočaranj, ki burno vodijo iz

ene zveze v drugo, imajo svoj prvi vzrok v tej izkrivljeni predstavi o ljubezni in rezultat, ki smo ga dobili, nam to potrjuje.

58 % jih "Želi, da bi jih imeli vsi radi". Takšna želja mladostnikov nas ne preseneča, saj vemo, da imajo pretežno nizko samozaupanje, da so negotovi vase. Če jih nekdo sprejema in jih ima rad, je to zanje dokaz, da so v redu in da so vredni, kar poveča njihovo samospoštovanje.

"Če je ljubezen prava, traja do konca življenja" – tako meni 47,1 % mladostnikov. Zaljubljeni mladostniki in partnerji, ki se ljubijo, si pogosto zaželi, da bi lahko zaustavili čas. Če so prepričani, da lahko ljubijo le enkrat, doživljajo hude stiske, če se njihova zveza prekine, saj so prepričani, da je zanje vse končano. Nekateri mladostniki s takšnim prepričanjem ne upajo vzpostavljati ljubezenskih relacij in se lahko začno izogibati tudi drugim socialnim stikom z nasprotnim spolom.

"V pravi ljubezni je seks vedno fantastičen" - 41,7%. V adolescenci poteka proces integracije predstav o ljubezni in predstav o spolnosti. Rezultat nam nakazuje dokajšnje zlivanje obeh pojmov. Za mladostnike je značilno idealiziranje in precenjevanje pomena spolnosti, to pa seveda sovпада tudi z njihovimi pomanjkljivimi izkušnjami in neadekvatnimi informacijami, ki povečujejo njihova pričakovanja. Če imajo to zablodo, lahko ob prvih izkušnjah, ki včasih niso prijetne, zaključijo, da njihov ljubezenski odnos ni pravi in ga prekinejo. Da bi uresničili svoja pričakovanja, se lahko usmerjajo v vedno nove zveze in doživljajo vedno znova razočaranja, na druge vidike odnosov, ki jih navezujejo in so pomembni, pa so premalo pozorni.

Drugi del raziskave je bil usmerjen na posameznike in na to, koliko izkrivljenih elementov predstave o ljubezni se pojavlja pri njih. Glede na kriterije smo jih razvrščali na mladostnike, ki imajo realistično predstavo o ljubezni; na tiste, ki imajo normalen odnos do ljubezni, kar pomeni, da sicer imajo določeno število izkrivljenih elementov, vendar v povprečju to ne pomeni, da je njihov odnos do ljubezni in v skladu s tem njihovo funkcioniranje tako problematično, da bi bile nujne korekcije; ter na mladostnike, ki imajo izkrivljene predstave o ljubezni in pri katerih lahko z veliko verjetnostjo pričakujemo težave na ljubezenskem področju. Rezultati nam kažejo, da ima 3% mladostnikov realistične predstave o partnerski ljubezni, pri 44% lahko govorimo o njihovih normalnih stališčih do partnerske ljubezni, kar 53% pa je mladostnikov z izkrivljenimi predstavami o partnerski ljubezni. Tako lahko potrdimo našo 4. hipotezo.

Zanimalo nas je tudi, kako se razlikuje kvaliteta predstave mladostnikov o partnerski ljubezni glede na spol in starost; podatki v spodnjih tabelah pričajo o tem.

Tabela 2: "Kvaliteta" predstave o partnerski ljubezni mladostnikov glede na spol

Predstava o ljubezni	Frekvenca fantov	% fantov	Frekvenca deklet	% deklet
Realistična predstava	3	2,3	8	3,4
Normalen odnos	64	49,2	96	40,5
Izkrivljena predstava	63	48,5	133	56,1
Vseh	130	100	237	100

Iz navedenega je razvidno, da ima več deklet kot fantov realistične predstave o partnerski ljubezni po zastavljenih kriterijih za populacijo, da je več fantov z normalnim odnosom do partnerske ljubezni kot deklet in je večje število deklet, ki imajo izkrivljene predstave o ljubezni.

Hipotezo 5 lahko potrdimo.

Tabela 3: "Kvaliteta" predstave o partnerski ljubezni mladostnikov glede na starost

Predstava o ljubezni	Frekvenca 14,15 let starih	% 14,15 let starih	Frekvenca 16 let starih	% 16 let starih	Frekvenca 17,18 let starih	% 17,18 let starih
Realistična predstava	2	1,4	2	1,7	7	6,7
Normalen odnos	44	30,8	59	49,2	57	54,8
Izkrivljena predstava	97	67,8	59	49,2	40	38,5
Vseh	143	100	120	100	104	100

S starostjo se torej povečuje število mladostnikov z realističnimi predstavami in število tistih, ki imajo normalen odnos do partnerske ljubezni, ter upada število mladostnikov z izkrivljenimi predstavami o partnerski ljubezni.

Hipotezo 6 lahko potrdimo.

Dobljeni podatki so povsem v skladu z našim pričakovanjem, saj vemo, da mladostniki na podlagi izkušenj, ki jih pridobivajo v ljubezenskih in partnerskih odnosih, spreminjajo svoje predstave o ljubezni in redifinirajo svoja pričakovanja. Veliko mladih ne želi spreminjati svojih predstav o ljubezni, temveč najti takšno stvarnost, ki se bo skladala z njimi. Bolj kot so rigidne te predstave, dalj časa lahko traja njihovo iskanje, bolj tragični so lahko izidi, ki hromijo njihovo celotno življenje, v veliki meri determinirajo njihovo socialno odzivnost, uspešnost in doživljanje kompetentnosti na drugih področjih.

Nekatera izkrivljena prepričanja, npr. "Ljubezen je smisel življenja" ali "Ljubezen je najpomembnejša stvar na svetu", imajo lahko še posebno veliko moč pri posameznikih, ker predstavljajo njihove osnovne življenjske vrednote. Zato doživljajo situacije, v katerih so te ogrožene, kot najhujši možni stres, ki lahko vodi do patoloških izidov, kar je seveda vedno povezano z njihovo osebno zgodovino. Ko delamo s posamezniki, moramo biti na to še posebej pozorni.

Naša raziskava se s tem ni ukvarjala, zanimale so nas lastnosti populacije mladostnikov kot take.

ZAKLJUČEK

Rezultati naše raziskave kažejo, da se pri mladostnikih, izbranih v vzorec, pojavljajo izkrivljena prepričanja o partnerski ljubezni. Več deklet kot fantov ima izkrivljene predstave o ljubezni. S starostjo se povečuje število mladostnikov z realističnimi predstavami in število tistih z normalnimi stališči, upada pa število tistih z izkrivljenimi predstavami o partnerski ljubezni, kar se sklada z našimi pričakovanji.

Zavedamo se tudi dejstva, da je vzorec mladostnikov, ki je bil vključen v raziskavo, vendarle selekcioniran, saj gimnazijci odstopajo od drugih po svoji inteligentnosti, razgledanosti, znanju, specifičnih sociokulturnih lastnostih okolja, iz katerega izhajajo..., zato dobljenih rezultatov vendarle ni mogoče povsem posploševati na celotno populacijo mladostnikov.

Na rezultatih raziskave je bil oblikovan preventivni program, katerega cilj je razvijanje realističnih predstav o ljubezni. Prepričani smo, da bi z njegovim izvajanjem dosegli tudi kvalitetnejše osebno in socialno funkcioniranje mladostnikov.

LITERATURA

1. Bern, E. (1989). Seks u ljubavi, prevod. Beograd, Nolit.
2. Fonda, P. (1996). O vlogi stapljanja v ljubezni. Bregantovi dnevi Portorož, še neobjavljen referat.
3. Fromm, E. (1980). Umeče ljubavi. Zagreb, Naprijed.
4. Lamovec, T. (1991). Emocije. Ljubljana, Univerza v Ljubljani - Filozofska fakulteta.
5. Lamovec, T. (1988). Priročnik za psihologijo motivacije in emocij. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
6. Milivojević, Z. (1995). Formule ljubavi; Kako ne upropastiti sopstveni život tražeći pravu ljubav. Novi Sad, Prometej.
7. Milivojević, Z. (1993). Psihoterapija i razumevanje emocija. Novi Sad, Prometej.
8. Musek, J. (1995). Ljubezen, družina, vrednote. Ljubljana, Educy.
9. Praper, P. (1996). Objektna ljubezen. Bregantovi dnevi Portorož, še neobjavljen referat.
10. Praper, P. (1996). Razvojno analitična terapija. Ljubljana, Planprint.
11. Stainer, C. (1974). Scripts people live. New York, Grove Press.
12. Zapiski s predavanj edukacije iz transakcijske analize - 101 in 202.

POVZETEK

Transfer in kontransfer, veliki odkritji Freudove psihoanalize, sta kot pojavi definirana na osnovi klinične psihoanalize nevrotičnih pacientov in to v času, ko je teorija gonov bila pretežno še libido teorija. Po takratni definiciji je transfer prenos konfliktnih vsebin in emocij iz infantilnih razvojnih obdobj in iz odnosov s pomembnimi osebami tistega časa, v kasnejša obdobja in v odnose s kasnejšimi aktualnimi osebami. Kontransfer naj bi bil v klinični situaciji terapevtova komplementarna infantilna reakcija na pacientovo transferno vsebino.

Kasneje so oba pojma redefinirali. Transfer naj bi zajemal celokupne značilnosti infantilnega objektnega odnosa pacienta v terapevtskem odnosu, kontransfer pa podobno vsako infantilno akcijo ali reakcijo terapevta.

